

Aktive eldre

Regjeringen setter aktive eldre på dagsorden i folkehelsemeldingen:

«Den aldrende befolkningen berører alle samfunnsområder. De demografiske endringene er sammen med klimautfordringene, den teknologiske utviklingen og mer etnisk mangfold, faktorer som endrer samfunnet vårt. Eldre må bli en naturlig del av alle samfunnsarenaer, også arbeidslivet. Da trenger vi en holdningsendring til eldre i befolkningen.»

Helse- og omsorgsdepartementet melder at det høsten 2015 skal legges frem en strategi for «moderne eldrepolitikk». Dette innebærer at den enkelte skal ha rett og mulighet til å delta på alle områder i samfunnet. Departementet påpeker at det er viktig å få frem kunnskap om sammenhengen mellom arbeid, aktivitet og helse og synliggjøre betydningen av helsefremmende og forebyggende arbeid for en sunn og aktiv aldring (2).

Samarbeid for folkehelse

Folkehelsemeldingen understreker at samarbeid mellom frivillige organisasjoner og myndighetene er avgjørende for å utvikle folkehelsearbeidet. Frivillige organisasjoner har store nettverk, derfor er det viktig å styrke det frivillige engasjementet i folkehelsearbeidet. Samtidig vil man utfordre frivilligheten til å bidra til å redusere ensomhet og utenforskap og trekke flere med på sosiale og fysiske aktiviteter.

Næringslivet fremheves som en samfunnsaktør med stor innflytelse på flere områder som berører befolkningens helse. Her nevnes matvarebransjen som en premissleverandør, med ansvar for å utvikle, tilgjengeliggjøre og markedsføre sunne produkter og måltidsløsninger i butikker, kantiner og serveringssteder. Departementet varsler et initiativ overfor aktører i matindustrien med sikte på å utvikle sunnere matvarer. Andre potensielle samarbeidspartnere som nevnes, er treningssenterbransjen og arbeidslivets organisasjoner.

Når spørsmålet kommer til finansiering, slår meldingen fast at ulike tiltak innen folkehelsepolitikken skal videreutvikles og styrkes innenfor eksisterende økonomiske budsjettammer.

REFERANSER

1. www.regjeringen.no/nb/aktuelt/folkehelsemeldingen-mestring-og-muligheter/id2403920/ (21.4.2015)
2. www.regjeringen.no/nb/tema/helse-og-omsorg/folkehelse/innsikt/ny-folkehelsemelding-mestring-og-muligheter/id2403403/ (21.4.2015)

KJERSTI TOPPE

Storingsrepresentant for Senterpartiet, første nestleder i Helse- og omsorgskomiteen

Regjeringas folkehelsemelding inneholdt mange gode visjoner. Helse- og omsorgsminister Høie skal ha ros for vektlegginga av psykisk helse og fokuset på eldre og einsemd. Eit konkret program for folkehelse i kommunane er eit bra tiltak. Det er jo i kommunane at mykje av forebygging og helsefremjande tiltak skjer. Problemet med meldinga er at den på mange viktige område er svekka på tiltak. Meldinga gjer i for stor grad folkehelse til eit personleg val, ikkje eit samfunnsansvar. Regjeringa viser at dei ikkje prioriterer universelle ordningar og har liten vilje til å ta i bruk strukturelle verkemiddel. Eg er redd at med denne tilnærminga vil dei sosiale helseskilnadene i Norge auke, ikkje minske.

Regjeringa fastheld målet om 25 prosent reduksjon i ikkje-smittsame sjukdomar innan 2025. Denne overordna målsettinga er både bra og nødvendig, men lite truverdig når Regjeringa samstundes går tilbake på Stortingets konkrete mål og tiltak på folkehelseområdet. Vi veit at viktige risikofaktorar for livsstilssjukdomar er inaktivitet, usunt kosthold, tobakks- og rusmiddelbruk. Men målet om at barn og unge skal ha ein times fysisk aktivitet kvar dag i skulen, har Regjeringa tatt vekk. Gratisordninga for frukt og grønt er også historie. Skulemat skal ikkje innførast. Regjeringa veigar seg altså

for å ta i bruk skulen som forebyggingsarena. Det meiner eg er feil. Kosthold og fysisk aktivitet er jo i ferd med å bli eit klassespørsmål. Dette kan forebyggast i skulen, der ein når alle barn og unge uansett bakgrunn.

Bevillingsordninga for sal av tobakkprodukt er fjerna, samstundes som alkoholkvoten på taxfree er auka og krav om bemanning på solarium er tatt vekk. Dette viser politiske prioriteringar som går i motsett retning enn dei overordna måla for folkehelsefeltet og der omsynet til næringslivet synes som det viktigaste.

Når det gjeld aktivitet for dei eldre, er det eit nokså einseitig fokus frå Regjeringa si side på at eldre skal få arbeide lengre. Det er vel og bra, men det vil framleis vere mange eldre som ikkje kan eller vil vere knytt til arbeidslivet. Igjen er faren at fokuset er på dei ressurssterke. Å ville fjerne Den kulturelle spaserstokken var forresten eit uforståelig forslag frå ei Regjering som vil sikre deltaking og forebygge einsemd hos eldre!

Ingenting er viktigare i helsepolitikken enn folkehelsepolitikken. Då helse- og omsorgskomiteen hadde høyring i saka, var det eit klart krav frå høyringsinstansane om at folkehelsemeldinga måtte bli meir konkret. Stortinget må lytte til desse. Regjeringspartia har ikkje fleirtal i Stortinget, husk det!

- Meldinga gjer i for stor grad folkehelse til eit personleg val

MARIT HERMANSEN

Leder, Norsk forening for allmennmedisin

- Lite forpliktende og konkret

Meldingen peker på mange utredninger, planer, revisjoner og utvalg, men er lite forpliktende og konkret. Det er positivt at psykisk helse skal få en større plass i folkehelsearbeidet. Somatiske, psykiske og rusbetingete helseproblemer henger sammen og har ofte felles kilder. Forskning viser at risikofaktorer som røyking, usunt kosthold og lite fysisk aktivitet ofte er målbare uttrykk for noe mer grunnleggende.

Utjevning av sosiale helseforskjeller er det viktigste tiltaket for å bedre folkehelsen. Mye av grunnlaget for god

HENNING MØRLAND

Leder, Norsk samfunnsmedisinsk forening

Regjeringens folkehelsemelding kommer i underkant av to år etter forrige stortingsmelding om folkehelse. I mellomtiden har det vært et regjeringsskifte. Det er neppe utviklingen på fagområdet som tilsier behov for en ny melding allerede nå, snarere et behov for å markere politikk og retning. Folkehelsemeldingen er en av flere stortingsmeldinger på helseområdet, senere i år kommer meldinger om primærhelsetjenesten, legemiddelpolitikk og nasjonal helse- og sykehusplan.

Regjeringens folkehelsemelding har tittelen «Mestring og muligheter» mens forrige folkehelsemelding het «God helse – felles ansvar». Det er to omfattende utredninger på henholdsvis 184 og 199 sider.

– Positivt at det også settes fokus på tiltak utenfor helsetjenesten

I den nyeste stortingsmeldingen slås det fast at det brede tverrpolitiske grunnlaget for folkehelsearbeidet ligger fast, og ved raskt gjennomsyn er det stor grad av overlappende fokus i begge meldingene.

Samtidig signaliserer meldingen en viss dreining i politikk, slik allerede titlene gjenspeiler, fra felles ansvar og innsats på samfunnsnivå til mer vekt på individuelle valg, mestring og muligheter. Likevel er samfunnsaspektet tydelig i den nye meldingen, og ansvaret for folkehelsearbeidet forankres i en rekke samfunnssektorer.

Stortingsmeldingen trekker frem psykisk helse, helsevennlige valg og aktive eldre som nye innsatsområder i folkehelsearbeidet. Dette er forsåvidt ikke nye problemstillinger eller utfordringer, men i tillegg til å peke på mer tradisjonelle beskrivelser relatert til helsesektoren, trekkes det linjer til andre områder i samfunnet: Barn og unges oppvekstvilkår, samarbeid

med mat- og næringsmiddelindustri, pensjonsreform og samarbeid med frivillig sektor.

Stortingsmeldingen er overordnet og inneholder få konkrete tiltak. Et forslag som kan forårsake noe debatt er forslag om etablering av et register for psykiske lidelser og ruslidelser. Det synes noe uklart hvordan et slikt register skal innrettes, skal det være på individnivå eller anonymisert gruppenivå? Det fremgår at personvern skal ivartas.

Regjeringen har signalisert en aktiv politisk linje på helseområdet, og fra et samfunnsmedisinsk perspektiv er det positivt at det også settes fokus på tiltak utenfor helsetjenesten og sykehusmedisin. At det vil være forskjeller med hensyn til politisk retning og hvilke tiltak som skal prioriteres må forventes, det viktige er at forebyggende tiltak og folkehelsearbeid settes på dagsordenen.

GISLE ROKSUND

Fastlege, spesialist i allmenn- og samfunnsmedisin

Den nåværende regjeringens folkehelsemelding skiller seg ganske mye fra den forrige regjeringens tilsvarende melding.

Folkehelsemeldingen 2015 er rikholdig og har i og for seg mange gode forslag. Regjeringen legger stor vekt på tiltak rettet mot individets muligheter til å treffe gode valg vedrørende egen helse. Undertittelen er Mestring og muligheter.

Den forrige regjeringen la i Stortings-

psykisk helse gjennom livet legges i oppveksten. Frafall fra skole og arbeidsliv øker sosiale helseforskjeller. Det viktigste tiltaket mot senere helseproblemer er å sikre barn og unge en trygg og god oppvekst.

Det er ingen grunn til å vente med å innføre obligatorisk daglig fysisk aktivitet i

– Mange gode intensjoner, men for dårlige analyser

meldingen *Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller* i 2006–07 større vekt på universelle velferdsordninger og utjevningstiltak. Det kom til syne allerede ved overskriften på første kapittel: «Rettferdig fordeling er god folkehelsepolitikk».

Sosiale ulikheter i helse er en av de største folkehelseutfordringene vi har. Årets folkehelsemelding begrenser Finansdepartementets ansvar til å intensivere grensetollen av hensyn til smugling av tobakk og rusmidler. Jeg finner intet om generelle økonomiske utjevningstiltak. De økonomiske og administrative konsekvensene av tiltakene er ikke imponerende: Politikken skal videreutvikles og styrkes innenfor eksisterende økonomiske budsjettammer.

Det er selvfølgelig bra å legge til rette for at den enkelte lettere kan foreta sunne valg. Problemet er bare at det først og fremst er de allerede best stilte som er mest i stand til å dra nytte av slike muligheter. De som sliter

mest i det sosiale hierarkiet, har minst rom til å foreta sunne valg. Derfor treffer slike tiltak ofte ikke dem som trenger det mest.

Det er også bra at psykisk helse trekkes fram som et hovedsatsingsfelt. Det foreslås mange gode tiltak. Men fortsatt synes det å være en klokkeetro på at helsetjenesten kan forebygge psykiske lidelser bare de forebyggende tjenestene styrkes. Blant annet foreslås det å etablere et eget register over psykiske lidelser og ruslidelser. At offisiell statistikk på dette området er sterkt forurenset av endringer i den diagnostiske kultur og preget av overdiagnostikk, problematiseres ikke. Et register som ikke tar opp i seg slike utfordringer, vil fortsatt være misvisende.

Alt i alt har regjeringen mange gode intensjoner, men analysen av årsakene er for dårlig, og det foreslås for få forpliktende tiltak for å gjøre noe med dem. Mitt valg er klart: Jeg vil heller være frisk og rik enn fattig og syk.

skolen. Til tross for at «fysisk aktivitet» er nevnt over 170 ganger i det rundt 180 sider lange dokumentet, er det nevnt få konkrete tiltak utover prøveprosjektet om gym i ungdomsskolen.

Meldingen er for lite ambisiøs på kostholdsområdet. Frukt og grønt i skolen må gjeninnføres. Pris er en viktig driver for

valg av matvarer, og økonomiske virkemidler på matområdet vil kunne fremme et sunnere kosthold og ikke minste utjevne sosiale helseforskjeller.

Regjeringen bør føre en modigere og mer ambisiøs alkoholpolitikk. Det bør være en politisk målsetning med et tobakksfritt samfunn innen 2035.